

הצבי והצדק

י"ד"ל ע"י מוסדות קוסוף בארה"ק
בנטיאות אדמו"ר טליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

תשפ"ג ♦ גליון מס' 116 ♦ שנה ד'

בס"ד ♦ פרשת במדבר-נשא-שבועות

דברי תורה

מאת ב"ק אדמו"ר טליט"א

פרשת במדבר

וידבר ה' אל משה במדבר סיני וגו'. במדרש [במ"ר פ"א ז'] בג' דברים ניתנה התורה באש ובמים ובמדבר, באש מניין והר סיני עשן כולו וגו', ובמים מניין שנאמר גם שמים נטפו גם עבים נטפו מים, ובמדבר מניין וידבר ה' אל משה במדבר סיני. צ"ב לאיזה צורך ניתנה התורה הק' בג' מקומות ולמה דוקא שלשה אלו. וי"ל שהוא לפי סדר שנותיו של כל אדם, בימי הילדות טבעו רע כאש בנעורת ויצה"ר ממשיכו אחר ההבלים, אח"כ בימי העמידה נמשל כמים ונמשך אחר תענוגות כמו"ש בספר שערי קדושה לרח"ו [ח"א שער ב'] יסוד המים ממנו תאות התענוגים כי כן המים מצמיחים כל מיני תענוג עי"ש, ובזקנותו בימי הירידה נעשה יבש כמדבר וכמאמרם ז"ל זקנה שאין בה לחלוחית [ב"ר פמ"ח י"ט], והנה כל אלו הטבעיים בשנות האדם המה מרחיקים אותו מעסק התורה וקיום מצותיה, לפיכך ניתנה תורה בשלשה מקומות אלו אש מים ומדבר כנגד ג' המפריעים הללו בימי חייו של כל אדם.

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני. כתב בספר נועם אלימלך נראה דהתורה מלמדת לאדם כי להיות שהתורה ניתנה בסיני למען ילמד אדם להיות תמיד מוכנע גדול ונבזה בעיניו בדרך שעשה השי"ת שמאס בהרים הגבוהים ובחר בהר סיני הנמוך מכולם, וזהו במדבר סיני, רק לזה צריך האדם שלא יתעצב מחמת גודל הכנעה וזה הוא מניעה גדולה מעבודת הבורא יתברך לכן הזהירה תורה להיות תמיד בשמחה כי אין השכינה שורה מתוך עצבות, וזהו באהל מועד פירוש שיכניס עצמו לאהלו של מועד הוא לשון שמחה כי מועד היא לשון יום טוב עכ"ד.

ונראה לפרש על דרך זה, היאך יכניס אדם עצמו לשמחה, י"ל עפימ"ש בספר ליקוטי

ידי שיזכור כל אחד שישוב לגלגול אבות עכ"ד, וזה לא שייך להזכיר במנין בני לוי לקטנים שנמנו מבין חודש.

פרשת נשא

על פי אהרן ובניו תהיה כל עבדת בני הגרשני לכל משאם ולכל עבדתם ופקדתם עלהם במשמרת את כל משאם. פירש רמב"ן אבל ביד איתמר תהיה משמרתם שכל אחד יחזיר כליו לידו בחנות המשכן ויאמר לו הרי לפניך כלים המסורים בידי ע"כ. הנה פקודת משמרת זו שכל אחד יחזיר כליו בחנות המשכן, זה נאמר רק אצל גרשון ואצל מררי (פסוק לב) אבל אצל קהת לא נאמר וטעמא בעי, אולי י"ל משום שהם היו נושאים את הקודש ואת כלי הקודש שהיו מכוסים ואסורים ליגוע ולהביט בהם בפירוקם לכן לא שייך כל הנ"ל. ועוד משום שהגונב כלי שרת חייב מיתה וקנאין פוגעין בו כמו"ש בגמ' [סנהדרין פא:] עיי"ש ובודאי יחזירו כל כלי לממונה.

ויפקד משה ואהרן ונשיאי העדה את בני הקהתי למשפחתם ולבית אבתם. רק אצל בני קהת ובני גרשון כתיב למשפחותם ולבית אבותם בוי"ו החיבור, ופירשו הטעם שכן הם היו מיוחדים קהת נושאי התורה וגרשון ביחוס הבכורה ע"כ, ועדיין צ"ב למה הקדים משפחה לבית אבות לכאורה הול"ל לבית אבותם ולמשפחותם כסדר הדורות, וי"ל ללמדך שעיקר היוחסין הוא יחוס עצמו, ואם הוא מעוטר ביחוס יחוס עצמו אזי נלוה אליו גם עטרת יחוס אבות וז"ש למשפחותם ולבית אבותם.

עבדת עבודה ועבדת משא. פירש"י עבודת עבודה הוא השיר וכו'. י"ל טעמו כי שמחה של מצוה היא היא עיקר העבודה, וז"ש עבודת עבודה כלומר העבודה שבעבודה היא השיר.

במספר שמות כל זכר לגלגלתם. ולהלן במנין שבט לוי כתיב לבית אבתם למשפחותם ולא כתיב לגלגלתם, וכבר תירצו ע"ז בכמה אופנים, עיי' בפ' המלבי"ם ועוד. ויש להוסיף עוד עפ"י מ"ש הרמ"ע מפאנו זי"ע בספרו עשרה מאמרות מאמר אם כל חי [ח"א פ"ג] הובא בס' אגרא דפרקא [ס"ט] שהיה משה רבינו צופה ברוח הקודש ולא מנה לראשי משפחות רק אותו שהיה ראוי להעמיד ששים רבוא, וז"ש לגלגלתם שהיה בגלגולת שלו ס' רבוא טיפין ע"כ. והנה בני לוי נמנו גם הקטנים מבין חודש והם עדיין לא הגיעו לכלל זה, ע"כ לא כתב לגלגלתם משא"כ בני ישראל שנמנו בגדלותם מבין עשרים.

עוד י"ל, עפימ"ש בס' ספר נועם אלימלך וז"ל כל זכר לגלגלתם רוצה לומר זה יהיה על

משה הוסיף יום אחד מדעתו

אמרו בגמרא [שבת פז.] משה הוסיף יום אחד מדעתו מדכתיב וקדשתם היום ומחר היום כמחר מה מחר לילו עמו אף היום לילו עמו.

והקשה בספר ארץ צבי (להגאון מקאזיגלאב בחלק המועדים) כיון דקיי"ל דמקצת היום ככולו הרי ממילא גם לילו עמו, ותיירץ עפ"י מ"ש בשו"ת חתם סופר [או"ח ק"מ] לענין רובו ככולו, דלא שייך לומר זאת אלא ברובו מתוך כולו כגון שמקדש על כוס שלם ושונה רובו, אבל אין רשאי לקדש על כוס שאין בו אלא רוב רביעית ולומר דרובו ככולו, כיון דאין זה רוב מתוך כולו. ולפי"ז יש לומר גם הכא דלא שייך מקצת היום ככולו רק במקצת מתוך כולו, והיינו כשיש כאן מעט לעת שלם, רק שהוא לא נשתמש בכולו אלא במקצתו, אבל התם בשעת הפרישה שהיתה המצוה הראשונה שקיימו בפועל ההכנה למתן תורה, חל עליהם אז שם ישראל לכל דיניהם, וכעין שכתבו התוס' [כתובות יא. ד"ה מטבילין אותן] לענין גר קטן מטבילין אותו על דעת ב"ד דזכות הוא דכיון דבאותה זכיה נעשה ישראל, הוי דינו כישראל גמור לענין זכיה. ובספר פנים יפות פרשת נח חידש דקודם מתן תורה היה הלילה הולך אחר היום כדן בני נח, נמצא א"כ הלילה דאתמול אור ליום ד' היתה שייכת ליום ג' העבר כי אז חלו עליהם דיני בני נח ואצלם הלילה הולך אחר היום, ולילה שאחר ד' כבר שייך ליום ה' המחרת, כי מהיום יש להם דין ישראל ובישראל היום הולך אחר הלילה, נמצא דהיום של רביעי לא היה לו לילה כלל ולא שייך לומר כאן מקצת היום ככולו כיון דאינו מתוך כולו וכן"ל ע"כ.

ונראה ליישב באופן אחר על יסוד דברי הגאון הנ"ל במקו"א, דהנה בספרו שיח השדה [שער הכללים כלל י"ב] כתב דיש לחלק בין מקצת היום ככולו או רובו ככולו, דענין מקצת היום ככולו אין הפירוש דאותו מקצת גורר שאר היום כאילו היה באותו מצב של המיעוט, רק דעצם המקצת מועיל כאילו אותו מקצת בעצמו היה בו כל היום אבל לא שגורר את השאר, דאין אפשר לרוב היום שיוגדר בתר מקצת ובכל מקום איפכא מצינו דהמיעוט נגרר אחר הרוב לא הרוב אחר המיעוט, אבל ענין רובו ככולו ענינו דהמיעוט נמשך אחר הרוב וכאילו עשה גם את המיעוט, וכגון בשחט מקצת סמנים דגם המיעוט הבלתי שחוט חשיב כשחוט דהמיעוט נגרר אחר הרוב וכדברי הר"ר הושע"י בתוס' [חולין ל: ד"ה החליד במיעוט] דשחט רובו הוי כאילו נחתך כולו, ועוד הביא ראיות רבות לזה.

ולפי זה י"ל דהנה הקב"ה צוה וקדשתם היינו מצות פרישה כדי לטהר עצמם קודם קבלת התורה, ודרש משה דצריך לזה לילו עמו, והנה אי הוי אמרינן מקצת היום ככולו פירושו דהוי כאילו פירשו וקדשו עצמם כל המעל"ע וכמו דאמרינן גבי רובו ככולו הוי שפיר, אבל כיון דאינו כן אלא דעצם המקצת מועיל תחת כל היום כולו, לכן הכריע משה דמאחר וצריכין פרישה והכנה לא שייך לומר דאותו המקצת יועיל תחת פרישה והכנה כל המעל"ע כי הלא צריכים לקדש עצמם במציאות גם בלילה וגם ביום קודם מתן תורה.

להם כלי נשאים בקיום. ועיין בספר קדושת לוי [לשבעות ובפ' יתרו עה"פ פן יחרסו אל ה'] דמשום הכי נקרא חג השבועות חג עצרת, דגדלות היראה והאהבה הבאה לישראל במתן תורה, מצטרף לכלי שישאר הדבר בקיום, כמו הכלי שאוצר את מה שבתוכו, וכן בשעת מתן תורה נתן להם מצוה, הגבל את ההר, לא תגע בו יד וכו', ומצות פרישה, ועי"ז נעשה בחינת כלי ליראה ואהבה שהשיגו עי"ש. ובספר אגרא דפרקא שם הוסיף דהוא הנרצה אחר כל מועד יום אסרו"ו חג, לעשות איסור וקישור להאור הנשפע לישראל בחג, ע"כ אסרו"ו בגימ' אור"ו כל"י עי"ש. ולפי"ז יש לומר ג"כ דשבת קודש הוא היה הכלי, דאחר קבלת התורה השיגו מדרגות נשגבות באהבת ד' ותשוקה לעבודתו ית', כל זה עצרו במצות קדושת יום השבת כדי שיהיה להם קיום, וזו היתה כונת משה רבינו ע"ה.

משה הוסיף יום אחד מדעתו. הנה מתן תורה היה מיועד להיות ביום ששי בשבת ומשה הוסיף יום אחד ודחה זמנה ליום השבת כדאמרינן [שבת פו:] כו"ע מוזדו דבשבת ניתנה תורה. וצ"ב לכאורה היה עדיף לקבל התורה ביום חול ולמה דחה לשבת יום שבו צריך לעסוק בעונג שבת כמצות היום. וי"ל דידועים דברי הרמב"ן [אמונה ובטחון פ"ח] עה"פ אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ [שיר השירים ב ז] בבוא לאדם התעוררות אהבת הש"י יקרא לעשות תיכף איזה מצוה ועל ידי זה יעשה כלי לאהבה, וזהו עד שתחפץ, שתעשה לאהבה חפץ וכלי, וכן בנפול עליו יראת רוממות וכיוצא, עי"ש. ופירש זקה"ק בספר אגרא דפרקא [וכן], דהענין הוא דהיראה והאהבה הבאים מהשי"ת, אם אין להם כלי להתצמצם בתוכו אינם נשאים בקיום, משא"כ כשעושה

מזכר עד נקבה תשלחו. למה לא כתב יחדיו זכר ונקבה תשלחו, חז"ל דרשו [גדה כח:] זכר ודאי ונקבה ודאית למיעוטי טומטום ואנדרוגינוס. ואולי יש לפרש מזכר עד נקבה, כלומר לחודא תשלחו כל א' יקנו מקום לעצמן, איש בין אנשים ואשה בין נשים ולא יחדו ישתלחו.

חג השבועות

משה הוסיף יום אחד מדעתו [שבת פז.]. י"ל הכונה דהנה דעת היינו טהרה כמו"ש חז"ל דעת זה סדר טהרות [שבת לא.] והנה משה רעיא מהימנא השפיע להם טהרה מדיליה כהכנה לקבלת התורה, וז"ש מדעתו" כי הצדיק שהוא מקור רוח הטהרה משפיע מטהרתו על הדבקים בו והמסתופפים בצלו כידוע, ואתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא [תיקו"ז ק"ב ע"א].

משה הוסיף יום אחד מדעתו [שבת פז.]. י"ל ע"ד שכתבו בספה"ק על דברי חז"ל [תגינה ט:] אינו דומה השונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד, הכונה 'אחד' יחיד ומיוחד, היינו השונה תורה לשמה ביראת ד' ואינו מסיח דעת מן 'האחד' ע"כ. וז"ש הוסיף יום אחד" מדעתו" שצריך להוסיף על הלימוד ענין דע"ת את ד' אח"ד.

עו"ל דאיתא בתיקו"ז [נ"ו ע"א] דימי הספירה מ"ט יום כנגד מ"ט אתון דיוחדא עלאה ותתאה, כ"ה דשמע ישראל וגו' וכ"ד דברוך שם כבוד וגו'. והנה כתב זקה"ק בכ"מ [אגד"כ פר' בהעלותך עה"פ ומבן חמשים שנה, ופר' ואתחנן בהפטר, אגד"פ אות ק"א ועוד] ע"פ הזוה"ק [ח"ב קל"ט ע"ב] דלעתיד לבא יהיו ב' היחודין שווין זה בכ"ה וזה בכ"ה כי יתוסף אות ו' ויאמרו וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. וז"ש הוסיף יום אחד" מדעתו"ו, מדע"ת ו', ע"י שיוסיף ו' לפסוק היחוד, ואז יהיו חמישים אתון וממילא נתוסף יום אחד לקבלת התורה.

משה הוסיף יום אחד מדעתו. י"ל ענין הוספת יום אחד ע"י משה, עפי"מ"ש לעיל כי עיקר מצות קבלת התורה היא אמונת חכמים וקבלת דברי חז"ל לא תסור וגו' ימין ושמאל, ולכן הוסיף יום אחד מדעתו שלא עפ"י ציווי ד' אלא מה שלמד מדרשא, כדי להשריש יסוד זה ביום קבלת התורה, ואולי על זה כיון רב יוסף שאמר [פסחים סח:] אי לאו האי יומ"א כמה יוסף איכא בשוקא, דייקא היום ההוא הנוסף הוא יסוד כל תורתנו.

בינה לעיתים

דרושי לשיבועות במעלת לימוד התורה הלכה למעשה [מספה"ק בני ישיבך מאמרי סיון מאמר ה אות ז]

משא"כ באומרו אבדה הארץ משמע שהארץ לעולם עומדת רק שהיה לה איזה חפץ נחמד ואבדה אותו החפץ, ומהראוי להתבונן מהו אותו החפץ שאבדה הארץ, ויש לפרש הכוונה, הארץ היינו ארציות החומר של הגוף הלא הוא מאיר שכלו על ידי התורה, והדורות הקודמים היו מאירין מאוד עד שנתגלה להם רזין דרזין, והנה בכל דור ודור מתמעטים הלבבות וכמו שאמרו האמוראים בדורותיהם בהעריכם את עצמם לדורות הקודמים הגם שהיו לימודי י"י ולומדים התורה לשמה לילה

עזבם את תורתו ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה, היינו ולא שמעו בקולי היינו ולא הלכו בה, אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחילה, ע"כ. הנה הדבר הזה קשה להלום מה זה החטא הגדול הזה שיהיה סיבה לאבדון הארץ יותר מן כל העבירות, וגם צריכין להבין, דהנה לפי הנראה שהיו לומדים התורה רק שלא ברכו תחלה, ולמה לא ברכו מאי תאוה יש בדבר, והנראה, דהנה לא כתיב על מה נאבדה הארץ דאז היה משמע שנאבד עצמיותה,

גמרא [נדרים פא.] אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב מי האיש החכם ויבן את זאת וכו' על מה אבדה הארץ וכו' ויאמר י"י על עזבם את תורתו ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה [ירמיה ט יא], דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולמלאכי השרת (מדכתיב מי האיש החכם וכו' מוכח שנשאל הדבר לחכמים, ומדכתיב ואשר דבר פי י"י אליו, היינו אותן שמצינו במקרא אשר הש"י מדבר אליהם היינו הנביאים והמלאכים) ולא פירשוהו, עד שפירשה הקב"ה בעצמו ויאמר י"י על

פרשת במדבר

אגרא דכלה

וידבר וכו' במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית וכו'. עיין באור החיים העיר בכתוב מפני מה בהמקום הקדים הכלל להפרט, ובהזמן הקדים הפרט להכלל, עיי"ש דברי קדשו, ולי הקטן נראה ג"כ דהנה סיני הוא קדושת שעה, ששם ניתנה תורה והיו מלמדין אותה אחר כך באהל מועד מפי משה, וידוע מעיני כלל ופרט, אין בכלל אלא מה שבפרט, וללמד בא כל מה שנאמר באהל מועד מפי משה הוא אשר נאמר בסיני, משא"כ בהזמן הקדים הפרט להכלל, נעשה כלל מוסיף על הפרט, שבהמשך הזמן רחבה התורה ונסבה למעלה עוד כל ימי עולם דור דור ודורשו מוציאים נחלי דבש וחמאה כל אחד לפי חלקו, הגם שהכל נאמר בסיני עכ"ז התורה מסתתרת בלבושים עד עת בא פקודת הנשמה אשר לחלקה ניתנה הדרש והרמז ההוא הספון בתורה, אז יתגלה יפיה לעין כל, ועיין מ"ש בפרשת תשא ותבין.

תפוחי חיים

קריאי העדה קרואי העדה - קרי וכתבי. יש לומר שהנבחרים הקרואים צריכים להיות גם קריאי העדה פי' שהם יקראו ויקרבו אחרים לאסוף אותם ללמדם ולעוררם כמו"ש חז"ל (יל"ש א' ת"ח) עה"פ ויקהל משה וכו' א"ל הקב"ה עשה לך קהלות גדולות ודרוש לפניהם ברבים ה' שבת כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהלות בכל שבת ולכנסו בבתי מדרשות וכו' וע"ד שפירשו המשנה בפ"ב דאבות במקום שאין אנשים השתדל להיות איש פי' השתדל להשפיע שיהי' עוד איש ר"ל לתקן גם אחרים ע"כ, וכן שמעתי אומרים בשם הה"ק מהרי"ץ מליובאוויטש זצ"ל עצה נפלאה לאחד שהתלונן על שבעירו יש רק מתי מעט שומרי תומ"צ, ואמר לו שכל אחד מאלו יפעל לקרב עוד איש אחד לתורה ומעש"ט ובזה יכפילו עצמם במנין ואח"כ שוב יעשו כן וחוזר חלילה עד שירבו מאד ודפח"ח. וזהו קרואי העדה קריאי העדה, כלומר הקרואים יקראו לאחרים וכו"ל.

פרשת נשיא

אוצר החיים

ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום. אמר דודי הקדוש רבינו צבי, ישראל הם כתר של המלך, וכשהמלך רוצה להביט בכתרו צריך לישא פניו לראותו, כך ישא ה' פניו אליך לראות כתרו כי ישראל הם כתרו.

משינת המועדים

(להרה"ק רמ"מ מפאטעליטש אשר רבינו בעל בני שלשים ציווה לתלמידיו להתדבק בספריו)

יברכך וגו' יאר וגו' ישא וגו'. שלשה פסוקי ברכת כהנים מכונים כנגד שלשה רגלים, הנה כתיב יברכך ד' וישמרך הרי שם הוי"ה וב' תיבות, יאר ד' פניו אליך ויחונך הרי שם הוי"ה וד' תיבות, ישא ד' פניו אליך וישם לך שלום שם הוי"ה ושש תיבות, הרי ג' שמות הוי"ה וי"ב תיבות. וכנגדן ג' רגלים וי"ב חדשים, וכשם ששם הוי"ה מאיר בתיבות הסמוכות לו בפסוק, כמו כן כל א' מג' רגלים מאיר לחדשים הסמוכים לו, פסח לניסן אייר, שבועות לסיון תמוז אב אלול, סוכות לששה חדשי החורף, ונרמז בכתוב שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ד' אלקיך במקום אשר יבחר בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות וכו' איש כמתנת ידו כברכת ד' אלקיך אשר נתן לך (דברים טז טז). פי' שלוש פעמים בשנה יתברכו החדשים מאת שם הוי"ה, כברכת ד' אלוקיך כמו שמצינו בברכת כהנים שמות הוי"ה משפיעים ברכה לתיבות הסמוכות לה.

ראובן ושימעון כנגד חושי הראיה והשימיעה

במספר שמות לגלגלתם. לא נאמר לגלגלתם רק אצל ראובן ושמעון, עמ"ש בפסוק [שמות כ טו] וכל העם רואים את הקולות ופירשו חז"ל [מכילתא דרשב"י] רואים את הנשמע, ולמה נעשה הנס הזה בגלגלת שלהם אשר החושים שינו את תפקידם, והנה ראוב"ן שמעו"ן המה חושי ראי"ה ושמיע"ה הנה נאמר בהם לגלגולת. ואי"ה יתבאר. (ליקוטי מהרצ"א)

הענין נתבאר באגרא דפרקא אות רצ"ז וז"ל, וכל העם רואים את הקולות דרשו רז"ל שהיו רואים את הנשמע, הנה יש מפרשים שניתן בעין שהוא חוש הראות ניתן בו חוש השמע, ומהר"ם חאגיז מיאן בזה, דאם כן הוה ליה למימר שהיו שומעים את הנראה על כן פירש שניתן באוזן חוש הראיה. והדין עמו לדעתי, עיי"ש בספרו. והנה צריך להתבונן למה עשה י"י ככה שינוי טבע כזאת לא נודע תכליתה, ונ"ל ידוע דבבחנינת עינים היה השבירה מה שאין כן בבחי' האזן, על כן אותן העולמות שקיבלו מאורות האזן לא היתה בהם שבירה, על כן כאשר רצה הבורא כל שתהיה האמונה תקועה בלבנו לעולם, הנה השפיע והטה גם כח העין אל האזן, ובקבלו אור האזן לא תפול בזה השבירה, ותהיה האמונה בטבע נפשות ישראל בקבלת השימיעה מבלי חקירה דייקא, מה שאין כן מי שאינו רוצה להספיק בקבלה ומתחכם לחקור בחקירה, וכל חקירה הוא מדבר הנראה בחוש הראות וכענין רואה אני את דברי אדמו"ר, הנה אמונתו מסוכן לשבירה,

וזה שהעיד החסיד מהר"י יעב"ץ שהיה בדור של שמד ועיניו ראו, אשר כל אותן שהשיגו האמונה בחקירה המירו כבודם, והנשים וקלי הדעת קדשו שם הנכבד והנורא ועמדו בנסיון ונבחנו בצירוף, דוק ותתבונן. וזה שאמר הש"י (שמות יט ט) הנה אנכי בא אליך וכו' בעבור ישמע העם כו' וגם כך יאמינו לעולם. והבן.

ובסגנון זה מובא גם בבני יששכר במאמרי סיון מאמר ה' אות י"ט ד"ה וכל העם רואים וכו' בתוספת מרובה וזה תמצית דבריו, הנה בקול שייך שימוש חוש השימיעה ולא חוש הראיה, ע"כ דרשו חז"ל שהיה הדבר בשעת מתן תורה לאות ולפלא שהיו רואים את הנשמע, שחוש הראיה עשה פעולת חוש השמע, והנה ידידי ראוי להתבונן על מה עשה הש"י ככה וכו', ויציבא מילתא להבאים בסוד ד' בסוד המקובל לחז"ל שהקב"ה היה בונה עולמות ומחריבן ואמר דין הניין לי ודין לא הניין לי, ומי אשר יצק מים ע"י גורי הארז"ל יודע אשר בגבהי מרומים סוד השבירה היה בבחי' עיני"ם שהוא בחינת ראייה, משא"כ בחינת אז"ן הוא סוד התקון הגמור נודע הוא למביני מדע, (ע"ה שער הנקודות פ"א) ומעתה תתבונן, האמונה אשר היא מצד חקירת המחקר האנושי הנה נקראת ראייה כמו ראייה בעינים בניקל ח"ו יכול ליפול בה שבירה, משא"כ האמונה המקובלת בחינת אז"ן הוא מעולם התיקון והוא מקויימת לעד לעולם לזרע ישראל וה"ס שמעו ותחי נפשכם.

ובפרט המלאך אליהו היה מתגלה לתנאים ואמוראים, ובפרט המלאכים הנבראים מן המצות שעושה האדם הן המה באו בדורות הראשונים באתגלייא לבעלי תורה ומצות, וכחיים זעירין אינון שיהיה להם השגות הללו אפילו אותן שהן מיראי ד' וחושבי שמו, כי ארציותם וחומות גופם לא יוכל לקבל כל זה, והנה השאלה הוא על מה אבדה הארץ המעלה הזאת. והנה כל אלה הכתות לא יכלו להשיב על זה תשובה כי אדרבא בעיניהם יפלא, עד שפירשה הקב"ה בעצמו על עזבם את תורתו ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה, והנה היינו ולא שמעו בקולי היינו ולא הלכו בה, ומפרש על זה שלא ברכו בתורה תחילה, דהנה ברכת התורה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו (היינו כבר נתן לנו את תורתו), ואח"כ אומרים ברוך אתה ה' נותן התורה, היינו נותן כעת בכל עידן ועידן, דהנה כתיב קול גדול ולא יסף (דברים יט), מתרגמין ולא פסק, כי מאותו הקול של תנית התורה כאשר האדם מתבונן באותו

יו"ם, וכן בכל דור רואים מיעוט הלבבות להבין במושכלות אפילו ענינים שהיה בנקל הרבה לראשונים, והנה צריכים אנחנו לומר אשר ארציות החומר מתועבה ולא יוכל לקבל ולצייר ציור שכלי כמו הדורות הראשונים.

והנה זה היא החקירה והשאלה, מהו הסיבה שאבד הארציות אותן המעלות שהיו לו בדורות הראשונים בסגולה לקבל מושכלות התורה דברים שכיסן עתין יומין, וכחיים גם אותם שלומדים יומם ולילה לא יוכלו לנגוע בקצה המטה, והנה דבר זה נשאל לחכמים, דהגם שעוסקים בחכמת התורה עכ"ז כתיב ואבדה חכמת חכמיו (ישעיה כט יד) משמע שבאמת הם חכמים ואעפ"כ נאבדה חכמתם שאין בהם חכם שיהיה יכול להשיג אפילו כטפה מן הים נגד דורות הראשונים, ונשאל לנביאים, הגם שכמה בני אדם מקדשין את עצמם בהתבודדות ודיקות ורואים לנבואה ועכ"ז נסתם כל חזון, ונשאל למלאכי השרת, כי הראשונים היו בנקל להם לדבר עם המלאכים,

הגה"ק ר' שמואל ווילנער אבד"ק העליטש [זקנו של רבינו בעל בני שלטיים זיע"א]

אב"ד באקטשעוויץ. חתנו של ר' שמואל היו רבי צבי מטלוטס ורבי יוסף בנימין רייך נכד הבני יששכר בעהמ"ח ספר בני יוסף בני בנימין אב"ד ריבאטיטש ולימים משנת תרל"ה אבד"ק העליטש. בספרו (ליקוטים פ' קדושים ע"י עוד שם ד"ת משמו) מביא דבר נפלא בשם חותנו ז"ל שמעתי מפי חותני הרה"ק זללה"ה שאמר שמקשין העולם האין אפשר לאהוב את כל ישראל כמו שאוהב את עצמו, בשלמא להצדיקים הקדושים וכל השכל לסבול מחמת שרואה בהם תורה ומעשים אבל לפשוטי העם ולבני הכפרים האין אפשר לאהוב אותם, ובפרט עוד כמו שאוהב את עצמו. ותירץ בדרך צחות שאדם גופא אצל עצמו אינו אוהב כל האברים בשוה, בדרך משל שוודאי אם רוצה בא להכות אותו נגד עינו בוודאי ישים האדם ידיו לנגד עינו כדי שלא יזיקו בעיניו רק לידיו, וכן אם רוצים להכות על לבו ג"כ ישים ידיו אל לבו להציל את עצמו כי עיניו ולבו המה נחשבים לו ביותר מידיו, ואם המלך גזר אומר לתחוב חץ בגופו בוודאי הוא בוחר לתחוב לו החץ בידו או ברגלו ולא אל לבו או לעינו וכיוצא בו כמו כן אהבת ישראל, הצדיקים צריכים לאהוב כבבת עינו וגופו, אבל הגרועים כמו שאר האברים, וכמו מעט בשר שחוחטין ממנו ואינו מזיק לגופו הגם שבשרו ושאר האברים חביבין עליו, אעפ"כ חילוק גדול בין הלב ובין שאר אברים עכ"ל.

רבינו ניהל עדתו ביד רמה ותקיפה בהעליטש כל ימי חייו עד דשב"ל"ח ביום כ"ו אייר תרי"ד ומונ"כ בעיר סטאניסלאב.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל

שכשבני ישראל אוכלים יש לו כח וחיות שלא לאכול בכל השבוע, וכשבני ישראל מתענים יום בשבוע אין לו כח וחיות להשלים השבוע בתענית ע"י אותו יום התענית ציבור ולכן אכל בליל התענית ציבור, והיינו ע"י אהבת ישראל וחיות מאכילות ונחת טוב של ישראל, אשרי הזוכה לזה עכ"ל.

בספר היכלי שן על התורה (מאת רבי שמואל נחום הלוי אב"ד וואהניאלב עמ"ל) הביא מאמר נפלא מרבינו ז"ל: והנה באמת כמה פעמים שאין האדם מוכן כלל ללימוד התורה ובכל זה ירגיש בנפשו כמו קול קורא דופק עליו שילמוד ויעסוק בתו"מ וכמעט שהוא כמו מוכרח לזה, וזה ירגיש כל אדם בנפשו, וזה נצמח ממה שכפה עליו הר כגיגית נולד מזה שגם בשעה שאין אנו מתעוררין מעצמנו בא עולדת התעוררות למלמלה, וכמו שאמרו בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, ולזה נתקנו שני ברכות א' לפניו אשר בחר בנו על כרחינו ומסיימין נותן התורה שעד היום הוא נותנה על אופן זה, ובברכה שלאחריה אנו אומרים וחי' עולם נטע בתוכינו פי' שנטעו בנו כח ההשקפה לתורה באהבה וחבה וזה נצמח ממה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, ומסיימין נותן התורה שגם כח נתינה זו עוד היום הוא בנו וכו', עכ"ל.

בניו היו א' רבי לייביש ווילנער אב"ד טלומאטש ואח"כ מילא את מקומו בהעליטש. ב' רבי משה ווילנער שהיה חתן רבי משולם זושא ווייסבלום (נכד הנוע"א וחתן רבי דוד ארי' לייב מגיד מנאדבורנא בן הצמח ה' לצבי המגיד מנאדבורנא וחתן רבי אלימלך האראשאווסקי המגיד מדרוהביטש, הו"ל את הספה"ק צמח ד' לצבי. ג' רבי זאב וואלף

הגה"ק ר' שמואל ווילנער אבד"ק העליטש (האליטש) היה בנו של הרה"ק ר' אורי זיע"א אב"ד דאלינא מזרע הרה"ק ר' שלמה ווילנער זיע"א שהיה חד מבני חברי"א קדישא מתלמידי מרן אור שבעת הימים הבעש"ט זיע"א. בתו הרבנית מרת חי' דרעזל היתה א"ח רבינו הגה"ק מו"ה צבי הירש הלוי אב"ד טלוטס ואמו של רבינו יוסף צדיקא בעל בני שלטיים זיע"א.

הרה"ק ר' שמואל היה חד מבני היכלא של העטרת צבי מזידיטשוב זיע"א. נכדו רבינו האור מלא סיפר עליו מדרך עבודתו, שעל אף שהיה מתענה משבת לשבת מ"מ בהגיע יום השבת התפלל בהתלהבות עצומה כזו שהיה מורקד ובוטע ברגליו עד שברבות הימים נעשו גומות בהרצפה שמסביב למקומו. פעם שבת ר' שמואל ביער ניר מאדא, בצפרא דשבתא ירד לפני התיבה והתפלל כדרכו בקודש בלהט אש קודש, בהגיעו להפסקא 'הכל יודוך' אמרה בנעימות דקדושה בנוסח זידיטשוב ורקע ברגליו כהרגלו עד שנשברה רצפת העץ שמחתתו, בני הקהלה השתוממו בראותם גודל עבודתו בקודש, ולא תיקנו את רצפת העץ השבורה, להיות להם למזכרת נצח על עבודתו בקודש. ובס' אהבת וסגולת ישראל מר' ישראל אהרן אב"ד באקטשעוויץ (לבו תרצב עמ"ל) כתב ז"ל: ושמעתי מפי הרב הצדיק וכו' מו"ה יוסף בנימין רייך ז"ל אב"ד מהעליטש בעהמ"ח ס' בני יוסף ובני בנימין אשר סיפר מחותנו הרה"ק מו"ה שמואל ווילנער ז"ל שהרבה שבוועות בשנה התענה משבת לשבת ולא אכל אלא בשבת, אבל אם חל שבוע תענית שלו בשבוע שיש בה תענית צבור אז אכל בליל התענית ציבור, והטעם

א. העיר העליטש (אליטש) שוכנת בגאליצא לימין הנהר דניסטער בסמוך לעיר הגדולה סטאניסלאב ולא הרחק מלבוש, היא העיר הנושנת ביותר באזור ומלפנים היתה בירת נסיכות גאליץ וואהלין ומשם נגזר שם חבל גאליצא. החל משנת ה'ת"מ היתה מעוז לקבוצה של כמאה משפחות מוכת קראים עתיקה שתקעה יתר בעיר, הם היו דוברי תורכית בגין זיקתם לממלכה העות'מאנית הגדולה, ולעומת שאר כתות הקראים היו הם שמרנים יותר על זהותם היהודית ולפיכך הכירה בהם הממשלה כקהילה יהודית רשמית, ובשל כך הקוצנה להם חלקה נפרדת בבית החיים היהודי. קהלתם לא זכתה לגידול ניכר ומסופר כי רבצה עליהם קללת הרה"ק ר"מ מפרימישלאן לכל ירבו ורע ארץ. בית העלמין הקראי צופה על נהר הדניסטור ומזרחית לו ביה"ח היהודי הרבני שחבר בימי השואה, הרב אב"ד ר' שמואל נחום הלוי יקברו בו ביה"ח הזה, וכאשר חש כי בא ימיו העתיק את משכנו לעיר סטאניסלאב הסמוכה. ביום כ"ו אייר מ"א לעומר שנת תרי"ד נסתלק למרומים ונטמן בביה"ח בסטאניסלאב זיע"א.

ברכת מזל טוב
2006

קדם האי גברא רבא ויקירא, רב פעלים, מרביץ תורה לעדרים, תברים לקולו מקטייבים

ה"ה הרה"ג המופלג יצחק גרשון וולף שליט"א
ר"מ בבית מדרסינו

לרגל השמחה השרייה במעונו **באירוסו בתו** הכלה המהוללה תחי' והננו לברכו מעומקא דליבא שיעלה הזיווג יפה ויזכו לבנות בית נאמן בישראל ויזכו לראות דורות ישרים מבורכים מתוך רוב נחת דקדושת אב"ר

מערכת גליון הצבי והצדק
מתפללי ולומדי בית המדרש בני שלטיים קוסון

ברכת מזל טוב
2006

קדם האי גברא רבא ויקירא, איט חמודות, פאר המדות, מוכתר במעלות נטיבות, בנש"ק שליטהו"ח מחסיבי ופארי בית מדרסינו

ה"ה הרה"ג ישראל אלעזר שניענעבאלג שליט"א
בן ב"ק אדמו"ר מזידיטשוב שליט"א

לרגל השמחה השרייה במעונו **באירוסו בנו** החתן המופלג פנ"ח **במר ישעיה שמואל יוסף ר"ו**

והננו לברכו מעומקא דליבא שיעלה הזיווג יפה ויזכו לבנות בית נאמן בישראל ויזכו לראות דורות ישרים מבורכים מתוך רוב נחת דקדושת אב"ר

מערכת גליון הצבי והצדק
מתפללי ולומדי בית המדרש בני שלטיים קוסון

לשיון תורה
מיתור ספר 'לשיון תורה' על כפל לשונית בתורה
מאת ב"ק אדמו"ר שליט"א

פרשת במדבר

וְנִתְּנָה אֶת הַלֵּוִיִּם לְאַהֲרֹן וּלְכֹהֲנָיו נְתֻנִים וְנִתְּנָם הָמָּה לּוֹ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: מִדְרַשׁ לִקְחָ טוֹב [פ' במדבר], נְתֻנִים נְתֻנִים, וְלִמָּה שְׁתֵּי פַעַמִּים, אֶחָד לְמִשְׁכַּן וְאֶחָד לְבֵית הָעוֹלָמִים. (הובא גם במנחת ש"י). אֲבָן עֶזְרָא, נְתֻנִים - לְעוֹלָם, אוּ הֵם וּבְנֵיהֶם הָעוֹבְדִים תַּחְתָּם"א). מַלְבִּי"ם, נְתֻנִים נְתֻנִים הֵמָּה לּוֹ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁכֵּל זֶה הִיָּה מוֹטֵל עַל כָּלל יִשְׂרָאֵל, וְעַד עַתָּה הֵיוּ בְּכוֹרֵיכֶם שְׁלוּחִים לְכָל זֶה וּמַעַתָּה יִתְּנוּ אֶת הַלֵּוִיִּם שְׁלוּחִים לָזֶה, וּמִפְּנֵי שְׂאֵי אֲפֻשֶׁר לְהַקְנוֹת דָּבָר שְׂאֵל בָּא לְעוֹלָם וְלֹא לְדָבָר שְׂאֵל בָּא לְעוֹלָם, לִכֵּן אִמְרוּ נְתֻנִים נְתֻנִים ר"ל שֶׁכֵּל דּוֹר שִׁיבָא יִתְּנוּ הַלֵּוִיִּם תַּחְתָּם"ב.

פרשת נשיא

מִן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְנִמְעָלָה וְכו' קֹל הָאֵל לְעִבְדֵּי עֲבַדְתָּ עֲבַדְתָּ מִשָּׂא פָאָהֶל מוֹעֵד: גְּמָרָא [עריכין יא. ורש"י כאן], אִמְרוּ רַב יְהוּדָה אִמְרוּ שְׂמוּאֵל מִנִּין לְעִיֵּקֶר שִׁירָה מִן הַתּוֹרָה וְכו' בְּלוּטִי אִמְרוּ רַבִּי יוֹחָנָן מֵהַכָּא, לְעַבְדֵּי עֲבוֹדַת עֲבוֹדָה, אִיזְהוּ עֲבוֹדָה שְׂצִירָה עֲבוֹדָה הוּא אוֹמֵר זֶה שִׁירָה"ג. פִּי הָרָא"ש עַה"ת, עֲבוֹדַת עֲבוֹדָה. שְׁחִיטָה הַפֶּשֶׁט וְנִתּוּחַ שֶׁהֵם עֲבוֹדַת הַכֹּהֲנִים, זֶה הִיָּה עוֹשִׂים הַלֵּוִיִּם כְּדֹכְתִּיב בְּעֶזְרָא וּבְדַבְרֵי הַיָּמִים וּגְבִי פִסְחוֹ שֶׁל חֲזָקִיהוּ שְׁהִיוּ לוֹיִים מִפְּשִׁיטִין.

א. פירש אבי עזר כי בכל מקום שנכללה המלות במקרא מורים להפלת התמדה כמו מדהרות דהרות אביריו (שופטים ה' כ"ב) או להפלת הרבוי כמו בארות בארות חמר (בראשית י"ד) וזה כונת הרב בצחות בקיצור.

ב. בס' כתב סופר פירש, נְתֻנִים נְתֻנִים הֵמָּה לוֹ, יש לפרש כפל הלשון, כי אלו שיוולדו הם דבר שלא בא לעולם ואי אפשר להקנות להם, והמורדכי (בב' פסוק תתע"ח) ש"ל שכשאומר לכשיהיה בעולם מהני, ולכן אמר ב' פעמים נְתֻנִים, אלו שבעולם נקנים מיד, ואלו שיוולדו אח"כ נְתֻנִים אז לכשיבואו לעולם ולא מעכשיו. עוד י"ל, כי נְתֻנִים הֵמָּה מֵאֵת ה', כי שלוחי דרחמנא נִינְהוּ (קידושין כ"ג), וגם נְתֻנִים הֵמָּה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, והיו נְתֻנִים כְּפֹלֵה, מֵאֵת ה' וּמֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וק"ל. ובס' פנים יפות תירץ קושיא זו באופן אחר קצת עפ"י דאיתא בחור"מ (פ' ר"ג ס"ה) דמקנה דבר שלא בא לעולם עם דבר שבא לעולם קנה שניהם, והיינו דכתיב לשון כפול ותרומנו מסורין יחובין, פירוש שע"י מסיבות אלו שהם בעולם, קנהה עשרה אף המתנה לדורי דורות.

ג. כלומר בזמן שהכהנים היו מקריבים ועוסקים בעבודה, הלויים היו משרדים ומגננים במצולעים וכגוונות שלהם ועושים עבודה לעבודת כהנים. כתב רבינו מהר"ל גור אריה הקשה הרא"ם, דאם כן צריכין אנו גם כן לפרש עבודת מִשָּׂא עֲבוֹדָה לְמִשָּׂא, ולא היה עבודה לְמִשָּׂא, אלא על כרחך צריכין אנו לפרש עבודת מִשָּׂא עֲבוֹדָה של מִשָּׂא, וכן יש לפרש עבודת עֲבוֹדָה עֲבוֹדָה של עֲבוֹדָה, כלומר כל העבודות חוץ מן מִשָּׂא נקראים בשם עֲבוֹדָה, כדכתיב (פסוק כ"ד) לְעַבְדֵּי וּלְמִשָּׂא. ואפשר כי רש"י סובר דלא יתכן לומר כן, דאחר דנקראת אותה העבודה במשכן בלשון סתם 'עבודה' (פסוק כ"ג), אם כן הוּא לְמַכְתֵּב סתם עֲבוֹדָה, שהרי היא נקראת סתם עֲבוֹדָה, ולמה כתב בקרא עֲבוֹדַת עֲבוֹדָה, אלא לדרוש עֲבוֹדָה שהיא עֲבוֹדָה לעֲבוֹדָה אחרת.

אכן רש"י בפירוש (דכ"ב כ"ט כ"ה) ע"ה"פ ויעמד את הלויים בית ה' במצולעים ובכנורות וכו' כי ביד ה' המצוה ביד נביאיו - לשוור הלויים בכלי שיר לא כתוב בתורה שיתא קרבן טעון שירה, אלא מצוה ה' שצוה ביד נביאיו לשוור על הקרבן, ורבותיו פ"י במסכת ערינן מניין שהלויים טעונין לשוור בכלי שיר דכתיב עבודת עֲבוֹדָה אִיזְהוּ עֲבוֹדָה שְׂצִירָה עֲבוֹדָה אחרת עמה הוּא אומר זה השיר בכלי שיר, ועבודת מִשָּׂא נכון לפרש על השיר דכתיב (דכ"ב כ"ט כ"ה) וכונינו שר הלויים במִשָּׂא כי מִכֵּין הוּא, שהיה ממונה להרים קול הגנון של שיר.